

**ARACI KURUM
SEKTÖRÜNÜN
FİNANSAL VERİLERİ**

ARACI KURUM SEKTÖRÜNÜN FİNANSAL VERİLERİ

2008 yılından itibaren aracı kurumlar, finansal tablolarını Sermaye Piyasası Kurulunun 9 Nisan 2008 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Seri:XI No:29 sayılı "Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği"ni göz önünde bulundurarak hazırlamaktadır. Bu bölümde sunulan finansal tablolar söz konusu tebliğ çerçevesinde hazırlanmıştır.

Aracı kurumların 2008 ve 2009 finansal verileri toplulaştırılmıştır.

Bu bölümde 2008 yılı için 95, 2009 yılında ise 91 aracı kurumun finansal tabloları ele alınmıştır. 2009 yılında bütün aracı kurumların solo finansal tabloları toplanmıştır. 2008 sonunda ise sadece gelir tablolarına ilişkin solo veriler bulunmaktadır. Öte yandan, 2008 yılında ele alınan kurumlardan 17 tanesi iştirakleriyle konsolide ettikleri finansal verilerini açıklamıştır. Bu nedenle raporda, karşılaştırılabilir verilerin de sunulabilmesi için, 2009 yılı sonunda, konsolide verilere yer verilmiştir. Bununla birlikte sektörün finansal durumunu daha iyi yansıttığı için, analiz daha çok solo finansal veriler dikkate alınarak yapılmıştır.

Bilindiği üzere Birliğimiz, aracı kurumların kamuya açıkladıkları mali tabloların yanı sıra, bu tablolara ilişkin detay verilerini de derlemektedir. Aracı kurumların özet finansal tabloları ile dipnotlardan üretilen veriler arasında ufak farklılıklar mevcuttur. Ancak dipnotlardan derlenen veriler, uygulama birliği açısından daha sağlıklı bulunduğu için, raporda çeşitli tablolarda bu verilere de yer verilmiştir.

BİLANÇO ANALİZİ

Toplam aktifler 6 milyar TL'ye ulaşmıştır.

2009 yıl sonu itibariyle aracı kurumların toplam varlıkları 6 milyar TL seviyesindedir. Likit bir mali yapıya sahip olan sektörde, dönen varlıkların toplam varlıklar içindeki payı %89'dur. Konsolide verilere göre, 2009'da toplam varlıklar 6,5 milyar TL civarında olup, bu rakam bir önceki yıl sonuna göre %50'den fazla artışa işaret etmektedir.

VARLIKLAR

Dönen Varlıklar

Aktiflerin yarısını nakit ve nakit benzerleri oluşturmaktadır.

Aracı kurum sektörü bilançosu içerisindeki en büyük pay %48 ile nakit ve nakit benzeri varlıklara aittir. Nakit benzeri varlıklara; vadeli mevduat, yatırım fonu, ters repo ve para piyasasına borçlar dahil edilmektedir. Bu varlıkların en büyük kalemi 2,5 milyar TL ile vadeli mevduattır. Üç aracı kurum toplam mevduatın %72'sine sahiptir. Bu kurumların bilançosu, kurumların banka kredisi yoluyla veya para piyasasına borçlanarak mevduata yöneldiklerini göstermektedir.

Konsolide mali tablolara bakıldığında, mevduatların 2008 yılı sonuna göre %53 artarak 3 milyar TL'ye ulaştığı görülmektedir.

Mevduat artmıştır.

Dönen varlıkların altındaki bir diğer önemli kalem olan kısa vadeli finansal yatırımlar, aracı kurumların yatırım amacıyla tuttıkları varlıkları ifade etmektedir. 2009 sonu itibariyle 685 milyon TL olan bu kalemden, kamu kesimi tahvil ve bonoları ağırlıktadır. Konsolide mali tablolarda, finansal yatırımların toplam varlıklardaki payının 2008 yılında %19 iken, 2009 yılında %15'e düştüğü izlenmiştir.

Finansal yatırımlar ile nakit ve nakit benzeri varlıklar kalemlerinin detayları beraber incelendiğinde, aracı kurum sektörünün portföy dağılımına dair bir değerlendirme yapmak mümkündür.

Aracı Kurumların Portföy Dağılımı (Bin TL)							
Yatırım Araçları	Konsolide		Kons. Değ.	Solo 31.12.2009	Konsolide Dağılım		Solo Dağ. 31.12.2009
	31.12.2008	31.12.2009			31.12.2008	31.12.2009	
Repo ve Mevduat	1,989,169	3,054,274	53.5%	2,846,852	71.3%	75.3%	80.4%
DİBS	560,564	689,836	23.1%	496,266	20.1%	17.0%	14.0%
Hisse Senedi	123,933	189,732	53.1%	99,979	4.4%	4.7%	2.8%
Diğer	115,260	121,367	5.3%	98,202	4.1%	3.0%	2.8%
Toplam	2,788,926	4,055,209	45.4%	3,541,299	100.0%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Bu doğrultuda, 2009 sonunda aracı kurumların toplam portföyleri 3,5 milyar TL seviyesindedir. Aracı kurumların yatırımlarını ağırlıklı olarak repo ve mevduatta değerlendirdiği görülmektedir. Bu varlıkların ardından 496 milyon TL ile Hazine bonusu ve devlet tahvili yatırımları gelmektedir.

Portföylerin %80'ini repo ve mevduat oluşturmaktadır.

Aracı kurumların yatırım amacıyla elinde bulundurdukları 100 milyon TL'lik hisse senetlerinin toplam portföylerindeki payı sadece %3 düzeyindedir. 2009 sonu itibariyle aracı kurumlar İMKB'deki hisse senetlerinin halka açık kısmının %0.09'una (on binde 9) sahiptir.

Aracı kurumlar, borsada işlem gören hisse senetlerinin sadece %0,09'una sahiptir.

Bir önceki seneye karşılaştırma imkanı sunan konsolide veriler, 2009'da toplam portföy büyüklüğünün %45 artarak 4,1 milyar TL'ye yükseldiğini göstermektedir. Portföy dağılımı içindeki en büyük paya sahip olan repo ve mevduatlardaki hızlı yükseliş, söz konusu artışa neden olmuştur. Bu kalemden çıkış, yukarıda bahsedildiği gibi, toplam mevduatta önemli paya sahip olan üç aracı kurumun, bu yatırımlarını artırmasından kaynaklanmıştır.

Konsolide tablolarda, aracı kurumların DİBS yatırımlarının %23 arttığı, buna rağmen toplam portföy dağılımı içindeki payının 3 puan azalarak %17'ye gerilediği gözlenmektedir.

Aracı Kurum Sektörü Bilançosu (Bin TL)	Konsolide		Konsolide Değişim	Solo	Konsolide Dağılım		Solo Dağ.
	31.12.2008	31.12.2009			31.12.2008	31.12.2009	
Varlıklar	3,688,647	5,888,949	59.7%	5,286,975	88.6%	90.8%	88.5%
I. DÖNEN VARLIKLAR							
A. Nakit ve Nakit Benzerleri	2,019,168	3,099,221	53.5%	2,876,841	48.5%	47.8%	48.2%
B. Finansal Yatırımlar (KV)	800,318	976,319	22.0%	684,775	19.2%	15.0%	11.5%
C. Ticari Alacaklar (KV)	769,109	1,665,374	116.5%	1,591,146	18.5%	25.7%	26.6%
D. Finans Sektörü Faaliyetlerinden Alacaklar (KV)	37,277	47,519	27.5%	44,404	0.9%	0.7%	0.7%
E. Diğer Alacaklar (KV)	19,534	53,749	175.2%	56,143	0.5%	0.8%	0.9%
F. Diğer Dönen Varlıklar	41,269	46,768	13.3%	33,665	1.0%	0.7%	0.6%
G. Satış Amacıyla Elde Tutulan Duran Varlıklar	1,974	0	A.D.	0	0.0%	0.0%	0.0%
II. DURAN VARLIKLAR	474,104	598,864	26.3%	684,857	11.4%	9.2%	11.5%
A. Ticari Alacaklar (UV)	234	453	93.6%	453	0.0%	0.0%	0.0%
B. Finans Sektörü Faal. Alacaklar (UV)	74	1,277	1631.5%	0	0.0%	0.0%	0.0%
C. Diğer Alacaklar (UV)	17,579	9,790	-44.3%	9,705	0.4%	0.2%	0.2%
D. Finansal Yatırımlar (UV)	196,995	303,769	54.2%	447,862	4.7%	4.7%	7.5%
E. Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yatırımlar	85,750	106,725	24.5%	63,711	2.1%	1.6%	1.1%
F. Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	6,579	6,210	-5.6%	4,994	0.2%	0.1%	0.1%
G. Maddi Duran Varlıklar	128,074	133,146	4.0%	126,378	3.1%	2.1%	2.1%
H. Maddi Olmayan Duran Varlıklar	13,770	11,569	-16.0%	9,836	0.3%	0.2%	0.2%
I. Şerefiye	3,933	3,933	0.0%	1,206	0.1%	0.1%	0.0%
J. Ertenilmiş Vergi Varlığı	19,984	21,459	7.4%	20,352	0.5%	0.3%	0.3%
K. Diğer Duran Varlıklar	1,132	531	-53.1%	362	0.0%	0.0%	0.0%
TOPLAM VARLIKLAR	4,162,751	6,487,813	55.9%	5,971,831	100.0%	100.0%	100.0%

A.D: Anlamı Değil

Kaynak: TSPAKB

2009 yılı konsolide verilerine göre, aracı kurumların hisse senedi portföyü %53 artarak 190 milyon TL olmuştur. Yukarıda değinildiği gibi bu tutar solo verilerde 100 milyon TL'dir.

Aracı kurumların kendi portföyüne yaptığı işlem hacmi, dönem boyunca elde tutulan ortalama hisse senedi portföy büyüklüğüne oranlandığında, kurumların hisse senetlerini ortalama ne kadar süre elde tuttuğu hesaplanabilmektedir. Aracı kurumların 2009 yılı içerisindeki hisse senedi portföy değeri ortalaması, elde tutulan ortalama portföy değeri olarak kabul edildiğinde, ortalama portföyleri 83 milyon TL olarak bulunmaktadır. Kurumlar 2009 yılında kendi portföyleri için 40 milyar TL'lik işlem yapmışlardır. Bu hesaplamalar ışığında, aracı kurumların yıl içerisinde kendi portföylerinin 475 katı kadar işlem yaptıkları görülmektedir. Portföy için yapılan işlemin hem alım hem de satım tarafı olduğu göz önünde bulundurulursa, 2009 yılı içerisinde hisse senedi portföylerinin 238 (=475/2) defa değiştiği hesaplanmaktadır. Başka bir deyişle, 2009'da aracı kurumlar hisse senedi portföylerini ortalama olarak 1,5 (=365/238) gün ellerinde tutmuştur.

Aracı kurumlar hisse senetlerini ortalama 1,5 gün ellerinde tutmuştur.

Bilanço yapısına tekrar dönülecek olursa, aracı kurumların toplam varlıklarında diğer önemli kalem, %27 pay ile ticari alacaklar olup, 1,6 milyar TL düzeyindedir. Konsolide bazda, bir önceki yıla göre 2 kattan fazla artış yaşanmıştır.

Ticari alacaklar 1,6 milyar TL'dir.

Kısa vadeli ticari alacaklar hesabının en büyük kalemi %45 pay ile müşterilerden alacaklardır. Bu alacakların neredeyse tamamı müşterilerden takas alacaklarıdır. Sektörün toplam müşterilerden alacağının %60'ına tek bir aracı kurum sahiptir. Ticari alacakların diğer önemli kalemleri %30 pay ile kredili müşterilerden alacaklar ve %19 ile takas merkezinden alacaklardır.

Konsolide bazda karşılaştırma yapıldığında, müşterilerden alacaklar 2008 yılına göre 3 kattan fazla yükselmiştir.

"Aracı Kuruluşların Faaliyetleri" bölümünde de takip edileceği üzere, aracı kurumların müşterilerine kullandırdıkları kredi hacmindeki artışa paralel olarak, 2009 yılında kredili müşterilerden alacaklar 2 kat artmıştır. Kredilerdeki bu yükselişin yılın ilk yarısından sonra hız kazandığı görülmektedir. Ancak, gelir tablosunda görüleceği üzere, düşen faiz oranlarına paralel olarak, kredili işlemlerden elde edilen faiz gelirleri azalmıştır.

Aracı kurumların kredili işlemleri artmıştır.

Finans sektörü faaliyetlerinden alacaklar kaleminde aracı kurumlar, ağırlıklı olarak müşterileri adına yaptıkları borsa para piyasası işlemlerini takip etmektedir. Ayrıca, konsolide mali tablo hazırlayan aracı kurumlardan biri, finans sektöründe faaliyet gösteren bir iştirakinin alacağını bu kalemde izlemektedir.

Finans sektörü faaliyetlerinden alacaklar 44 milyar TL'dir.

Dolayısıyla, konsolide mali tablolarında 48 milyon TL olan tutar, solo mali verilerde 44 milyon TL'ye gerilemektedir.

56 milyon TL'lik diğer alacakların yarısını verilen depozito ve teminatlar oluşturmaktadır.

Kısa vadeli diğer alacaklar hesabı, verilen avanslar, depozito ve teminatlar ile diğer çeşitli alacakları içermektedir. 2009 yılı sonu itibariyle 56 milyon TL civarındaki bu kalemin yarısını verilen depozito ve teminatlar oluşturmaktadır. Bu teminatların %70'i bir aracı kuruma aittir. İlgili aracı kurum, ödünç alınan menkul kıymet işlemleri için verdiği teminatları bu kalem altında takip etmektedir.

Gelecek aylara-yıllara ait giderler, gelir tahakkukları ile diğer dönen varlıkların yer aldığı "diğer dönen varlıklar", 2009 sonu itibariyle 34 milyon TL'dir.

Duran Varlıklar

Duran varlıklar 685 milyon TL'dir.

Duran varlıklar 2009 sonu itibariyle 685 milyon TL ile bilançonun %11'ini oluşturmuştur.

Duran varlıklar hesabındaki en büyük kalem, uzun vadeli finansal yatırımlardır. Finansal yatırımlar, konsolide mali verilere göre %54 artarak 304 milyon TL'ye yükselmiştir. Aynı kalem solo mali verilerde ise 448 milyon TL'dir. Konsolide ve solo mali tablolar arasındaki bu fark, konsolide ederken iştiraklerini netleştiren aracı kurumların, solo mali verilerde bu yatırımlara brüt rakamlarla yer vermesinden kaynaklanmaktadır.

Kısa vadeli finansal yatırımlarda olduğu gibi, aracı kurumların uzun vadeli finansal yatırımlar tablosu, dipnotlardan derlenerek oluşturulmuştur. Dolayısıyla, bu veriler ile yukarıda sunulan bilanço verileri arasında ufak farklılıklar vardır. Örneğin, bilançoda 448 milyon TL olan uzun vadeli finansal yatırımlar, bu tabloda 446 milyon TL olarak görülmektedir.

Aracı Kurumların Uzun Vadeli Finansal Yatırımları (Bin TL)	Konsolide		Kon. Değ.	Solo 31.12.2009	Konsolide Dağılım		Solo Dağılım 31.12.2009
	31.12.2008	31.12.2009			31.12.2008	31.12.2009	
Hisse Senetleri*	111,755	172,520	54.4%	214,419	55.6%	57.2%	48.1%
Kamu Kesimi SGMK	62,329	106,379	70.7%	99,118	31.0%	35.2%	22.2%
Diğer*	26,780	22,907	-14.5%	132,363	13.3%	7.6%	29.7%
Toplam	200,864	301,807	50.3%	445,900	100.0%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB
*Bazı aracı kurum iştirakleri bu kalemdede takip edilmektedir.

Uzun vadeli hisse senedi yatırımları 214 milyon TL ile toplam yatırımların yarısını oluşturmaktadır.

Aracı kurumların uzun vadeli finansal yatırımları arasında en yüksek pay 214 milyon TL ile hisse senetlerindedir. Konsolide tablolarında, bu yatırımlar %54 artarak 173 milyon TL olmuştur. Bu durum, yeni hisse senedi alımından ziyade, krizin ardından aracı kurumlarda bulunan hisse senedi değerlerinin artmasından kaynaklanmıştır. Öte yandan, konsolide tablolarındaki ilgili kalem, solo finansal verilerden düşüktür. Bu durum, daha önce de belirtildiği gibi, solo tablolarında yer alan iştiraklerin konsolide edilirken netleştirilmesinden kaynaklanmaktadır.

Önemli bir bölümü İMKB veya Takasbank'ta teminat olarak bulundurulmuş kamu kesimi sabit getirili menkul kıymetleri portföyü, 2009 sonu itibariyle 99 milyon TL civarında olup, uzun vadeli finansal yatırımlar içinde %22 paya sahiptir. Konsolide bazda 106 milyon TL değerinde olan SGMK yatırımlarının payı 4 puan artarak %35'e çıkmıştır.

SGMK ve hisse senetleri yatırımları birlikte ele alındığında, aracı kurumların kısa vadeli yatırım olarak SGMK'ları, uzun vadeli yatırım olarak da hisse senetlerini daha çok tercih ettikleri görülmektedir.

Bazı aracı kurumlar Takasbank ve Gelişen İşletmeler Piyasası gibi iştiraklerini, "diğer finansal yatırımlar" başlığı altında takip etmektedir. Ayrıca, hisse senedi yatırımlarına benzer şekilde, bazı aracı kurumlar da konsolidasyon kapsamındaki iştiraklerinin değerlerini bu kalemde izlemektedir. 2009 sonu itibariyle uzun vadeli diğer yatırımlar 132 milyon TL'dir.

Bilançoya tekrar bakıldığında, duran varlıkların altında yer alan bir diğer kalem, özkaynak yöntemiyle değerlendirilen yatırımlardır. Tamamını iştiraklerin oluşturduğu bu kalem 64 milyon TL seviyesindedir.

Diğer taraftan aracı kurumlar, iştiraklerini hem kısa hem de uzun vadeli finansal yatırımlar başlığı altında takip edebilmektedir. İlgili kalemlerdeki tutarlara bakıldığında zaman sektörünün sahip olduğu iştiraklerin konsolide mali verilerde %28 artarak 306 milyon TL'ye çıktığı görülmektedir. Bu artışta, aracı kurumların yeni iştirak almasından ziyade, ilgili dönemde iştiraklerinin değerindeki yükseliş etkili olmuştur. Solo mali verilerde ise brüt rakam 425 milyon TL'dir.

Toplam varlıkların %2'sini maddi duran varlıklar oluşturmaktadır. Maddi duran varlıklar altında binalar 80 milyon TL ile en büyük kalemi oluştururken, amortismanlar da 84 milyon TL seviyesindedir.

YÜKÜMLÜLÜKLER

2009 sonu itibariyle aracı kurumların toplam yükümlülüklerinin %63'ü kısa vadeliyken, özkaynaklar toplam yükümlülüklerin %36'sını oluşturmuş, uzun vadeli yükümlülüklerin payı ise %1'de kalmıştır. Karşılaştırma imkanı sunan konsolide tablolara bakıldığında, 2009 yılında ilk dikkati çeken nokta, özkaynakların payının %52'den %39'a gerilemesi olmuştur.

Kısa Vadeli Yükümlülükler

2009 yılı sonunda kısa vadeli yükümlülükler 3,8 milyar TL seviyesindedir. Bu yükümlülüklerde %33 pay ile finansal borçlar, en önemli kalemlerdir.

Uzun vadeli kamu kesimi tahvilleri yatırımı 99 milyon TL'dir.

Aracı kurumların toplam iştirakleri 425 milyon TL civarındadır.

2009 yılında özsermayenin payı azalmıştır.

TPP'ye borçlar 2 milyar TL olmuştur.

Kaynaklar	Konsolide		Solo	Konsolide Dağılım		Solo Dağ.
	31.12.2008	31.12.2009		31.12.2008	31.12.2009	
I. KISA VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER	1,979,744	3,886,608	3,771,137	47.6%	59.9%	63.1%
A. Finansal Borçlar (KV)	1,182,619	1,981,685	1,968,572	28.4%	30.5%	33.0%
B. Diğer Finansal Yükümlülükler (KV)	4,367	11,349	11,349	0.1%	0.2%	0.2%
C. Ticari Borçlar (KV)	626,278	1,678,491	1,631,032	15.0%	25.9%	27.3%
D. Diğer Borçlar (KV)	45,479	48,679	45,766	1.1%	0.8%	0.8%
E. Finans Sektörü Faaliyetlerinden Borçlar (KV)	11,497	27,665	25,173	0.3%	0.4%	0.4%
F. Devlet Teşvik ve Yardımları (KV)	0	0	0	A.D.	0.0%	0.0%
G. Dönem Karı Vergi Yükümlülüğü	15,131	21,642	14,394	43.0%	0.3%	0.2%
H. Borç Karşılıkları (KV)	50,309	79,326	42,841	57.7%	1.2%	0.7%
I. Diğer Yükümlülükler (KV)	39,143	37,771	32,009	-3.5%	0.6%	0.5%
J. Satış Amacıyla Elde Tutulan Duran Var. İlişkin Yük.	4,922	0	0	A.D.	0.0%	0.0%
II. UZUN VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER	33,296	52,707	48,123	0.8%	0.8%	0.8%
A. Finansal Borçlar (UV)	5,150	3,909	3,887	-24.1%	0.1%	0.1%
B. Diğer Finansal Yükümlülükler (UV)	0	0	0	A.D.	0.0%	0.0%
C. Ticari Borçlar (UV)	63	3,808	3,808	5982.4%	0.0%	0.0%
D. Diğer Borçlar (UV)	286	424	408	48.3%	0.0%	0.0%
E. Finans Sektörü Faaliyetlerinden Borçlar (UV)	0	0	0	A.D.	0.0%	0.0%
F. Devlet Teşvik ve Yardımları (UV)	0	0	0	A.D.	0.0%	0.0%
G. Borç Karşılıkları (UV)	846	5	5	-99.4%	0.0%	0.0%
H. Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Karşılıklar	19,864	33,625	29,120	69.3%	0.5%	0.5%
I. Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü	7,041	10,704	10,663	52.0%	0.2%	0.2%
J. Diğer Yükümlülükler (UV)	46	232	232	403.0%	0.0%	0.0%
III. ÖZKAYNAKLAR	2,149,710	2,548,499	2,152,572	18.6%	39.3%	36.0%
A. Ana Ortaklığa İlişkin Özkaynaklar	1,969,886	2,314,452	2,152,572	17.5%	35.7%	36.0%
1. Ödenmiş Sermaye	1,019,519	1,029,955	1,029,955	1.0%	15.9%	17.2%
2. Sermaye Düzeltmesi Farkları	349,894	318,454	318,454	-9.0%	4.9%	5.3%
3. Karşılıklı İştirak Sermaye Düzeltmesi (-)	0	0	0	A.D.	0.0%	0.0%
4. Hisse Senetleri İhraç Primleri	40,658	40,657	40,657	0.0%	0.6%	0.7%
5. Değer Artış Fonları	31,319	120,073	119,854	283.4%	1.9%	2.0%
6. Yabancı Para Çevrim Farkları	-258	-261	-10	1.2%	0.0%	0.0%
7. Kardan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	148,667	141,695	135,544	-4.7%	2.2%	2.3%
8. Geçmiş Yıllar Kar/Zararları	199,430	293,977	191,228	47.4%	4.5%	3.2%
9. Net Dönem Karı/Zararı	180,657	369,903	316,889	104.8%	4.3%	5.3%
B. Azınlık Payları	179,825	234,047	-	30.2%	3.6%	0.0%
TOPLAM KAYNAKLAR	4,162,751	6,487,813	5,971,831	55.9%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

A.D: Anlamı Değil

2 milyar TL'ye yaklaşan bu kalemin %77'sini Takasbank Para Piyasasına (TPP) borçlar oluşturmaktadır. 2009 sonu itibariyle, bu kalemin %75'i bir, %94'ü ilk iki aracı kuruma aittir. Bu iki aracı kurumun bilanço yapısına bakıldığı zaman, para piyasasından borçlanıp, mevduata yatırım yaptıkları görülmektedir.

Finansal borçlar altındaki bir diğer kalem kısa vadeli banka kredileridir. Aracı kurumların banka kredileri 2009 itibariyle konsolide mali verilere göre 10 kattan fazla artarak 377 milyon TL'ye yükselmiştir. Solo mali tabloların detaylarına bakıldığı zaman, kısa vadeli bu kredilerin yarısının 1, %94'ünün ise 3 aracı kuruma ait olduğu görülmektedir. Bu aracı kurumlar banka kredisi kullanıp bu kaynağı mevduatta değerlendirmektedir. 88 milyon TL civarında olan diğer finansal borçlar kaleminde ise, bir aracı kurumun kendi portföyü için yaptığı repo işlemlerinden kaynaklanan finansal borçları önemli bir paya sahiptir.

Kısa vadeli diğer finansal yükümlülükler hesabı, 2009 Haziran sonu itibariyle 11 milyon TL'dir. Bu kalemin %72'si bir aracı kurumun türev ve açığa satış işlemlerinden kaynaklanan yükümlülüklerini göstermektedir.

%27 pay ile ticari borçlar, kısa vadeli yükümlülüklerdeki bir diğer önemli kalemdir. 1,6 milyar TL civarında olan ticari borçların en önemli alt kalemleri 956 milyon TL ile müşterilere borçlar ve 436 milyon TL ile takas ve saklama merkezine borçlardır. Bu borçlar, genel olarak kurumların müşteri hesaplarından alıp Takasbank'a aktaracağı, ya da Takasbank'tan alıp müşteri hesaplarına aktaracağı tutarları ifade etmektedir.

Bu hesaplar, bilançonun aktif tarafından yer alan Takasbank ve müşterilerden alacaklar kalemleriyle paralel olarak çalışmaktadır. Konsolide tablolarda, nominal olarak 2008 yılına göre 2 kattan fazla bir artış yaşanmış, ticari borçların toplamdaki payı 11 puan artarak %26'ya çıkmıştır. Artışın yaklaşık yarısı iki aracı kurumdan kaynaklanmaktadır. Söz konusu kurumların takastan alıp müşteri hesaplarına aktaracağı tutar ilgili dönemde artmış, bu durumun yansımaları da varlıklar bölümünde ticari alacaklarda yaşanmıştır.

Kısa vadeli diğer borçlar kalemi, alınan avans, depozito ve teminatları, ilişkili taraflara ticari olmayan borçları ve vergi dairelerine olan borçları içermektedir. 2009 sonu itibariyle 46 milyon TL olan kısa vadeli diğer borçların en büyük kalemi 33 milyon TL ile vergi dairelerine borçlardır.

Finans sektöründen yükümlülükler kaleminde, varlıklar bölümüne paralel olarak, aracı kurumların müşterilerinin borsa para piyasasına borçları takip edilmektedir. Konsolide verilerde 2008 yılına göre 2 kattan fazla artan bu kalem solo mali verilerde 25 milyon TL olmuştur.

İki aracı kurum, TPP'den borçlanıp, mevduata yatırım yapmıştır.

Üç aracı kurum banka kredisi kullanıp, mevduata yatırım yapmıştır.

Takas işlemleri ile ilgili borçları kapsayan ticari borçlar 1,6 milyar TL'dir.

Vergi dairelerine borçlar 33 milyon TL civarındadır.

43 milyon TL civarındaki kısa vadeli borç karşılıklarının altında, çalışanlar için ayrılan prim ve izin karşılıkları ile vergi gibi diğer çeşitli karşılıklar yer almaktadır. 2009 sonu itibariyle aracı kurumların kısa vadeli diğer yükümlülükleri 32 milyon TL civarındadır.

Uzun Vadeli Yükümlülükler

Kıdem tazminatı karşılığı 29 milyon TL'dir.

2009 sonu itibariyle solo verilerde sektörün 48 milyon TL'lik uzun vadeli yükümlülüğü bulunmaktadır. Uzun vadeli yükümlülüklerdeki en büyük kalem çalışanlara sağlanan faydalara ilişkin karşılıklardır. Kıdem tazminatı ve personel izin karşılıklarının takip edildiği bu kalem 2009 sonunda 29 milyon TL seviyesindedir. Ancak, bazı aracı kurumlar bu karşılıklarını kısa vadeli diğer yükümlülükler tarafında takip etmektedir.

Tamamına yakını uzun vadeli banka kredilerinin oluşturduğu uzun vadeli finansal borçlar ise 3,9 milyon TL'dir. Ayrıca, sektörün 11 milyon TL civarında ertelenmiş vergi yükümlülüğü bulunmaktadır.

Özkaynaklar

Özkaynakların payı 13 puan azalarak %39'a gerilemiştir.

2009 sonunda aracı kurumların özkaynakları solo verilerde 2,2 milyar TL olmuştur. Konsolide bazda nominal olarak özkaynaklarda %19 artış yaşanmasına rağmen, borçluluktaki artışla beraber özkaynakların bilançodaki payının 13 puan gerileyerek %39'a indiği görülmektedir.

Bununla birlikte, Birliğimizin derlemiş olduğu aracı kurumların finansal tablolarına uzun vadeli perspektifle bakıldığında özkaynakların toplam aktif içindeki payının ilk defa %50'nin altına indiği gözlenmiştir.

Özkaynakların yarısı ödenmiş sermayedir.

2009 sonunda, 1 milyar TL ile ödenmiş sermaye, özkaynakların yaklaşık yarısını oluşturmuştur.

Ödenmiş sermayeden kaynaklanan enflasyon düzeltmesi farkları 2009 yılı sonunda 318 milyon TL'dir.

İş Yatırım Menkul Değerler A.Ş.'nin halka arz edilmesinden kaynaklanan hisse senedi ihraç primleri 41 milyon TL'de kalmıştır.

Değer artış fonları 4 kat artarak 120 milyon TL olmuştur.

Değer artış fonları, doğrudan gelir tablosuyla ilişkilendirilemeyip özkaynağa aktarılan tutarları ifade etmektedir. Bu tutar 2009 yılı sonunda 120 milyon TL olmuştur. Konsolide verilerde yıllar arasında 4 kata yakın artış yaşanmış, bu durum özellikle iki aracı kurumun iştiraklerinin piyasa değerindeki artıştan kaynaklanmıştır.

Gelir tablosu analizinde daha detaylı inceleneceği üzere, 2009 yılında aracı kurum sektörünün net dönem kârı 317 milyon TL'dir.

**2009 yılında net dönem kârı
317 milyon TL'dir.**

Azınlık payları, konsolide mali tablo açıklayan aracı kurumların iştiraklerinde, kendilerine ait olmayan kârlarını göstermektedir. 2009 sonu itibariyle bu kalem konsolide tablolarda %30'luk artışla 234 milyon TL seviyesine ulaşmıştır. Solo tablolarda doğal olarak bu kaleme yer verilmemektedir.

Sonuç

Aracı kurumlar 2009 yılında da sağlam mali yapılarını ve likit pozisyonlarını korumaya devam etmiştir. 2009 sonunda sektörün aktif toplamı 6 milyar TL'ye yaklaşmıştır. Dönen varlıkların payı %89 iken, 2,2 milyar TL olan özkaynakların yarısını ödenmiş sermaye oluşturmuştur. Aracı kurumların borsa para piyasası ya da banka kredisi aracılığıyla borçlanarak banka mevduatına yatırım yaptıkları görülmüştür.

Bir önceki seneye göre karşılaştırma imkanı sunması açısından analizde konsolide mali verilere yer verilmiştir. Buna göre, aracı kurumların toplam aktifleri %56 artarak 6,5 milyar TL'ye yaklaşmıştır. Söz konusu artış, kurumların borçlanarak mevduata yatırım yapmalarını yansıtmaktadır. Öte yandan, 2,5 milyar TL seviyesinde olan özkaynakların toplam varlıklardaki payı, borçlardaki artışla %52'den %39'a gerilemiştir.

**Aracı kurumlar borçlanarak
mevduata yatırım yapmıştır.**

GELİR TABLOSU ANALİZİ

Giriş bölümünde belirtildiği gibi, hem 2008, hem de 2009 yılı için aracı kurumların solo gelir tabloları bulunmaktadır. Analizde, aracı kurumların gelir yapısını daha doğru yansıttığı için solo finansal veriler esas alınmıştır. Öte yandan, bilanço verileri ile uyumluluk arz etmesi açısından tabloda, konsolide verilere de yer verilmiştir.

Aracı kurumların gelir tablosu iki başlık altında detaylandırılmaktadır. Aracı kurumlar devam ettirdikleri faaliyetleri "Sürdürülen Faaliyetler", finansal tablonun son günü itibariyle durdurdukları faaliyetlere ilişkin dönem içinde oluşan gelir ve giderleri ise "Durdurulan Faaliyetler" altında sınıflamaktadır.

Satış gelirleri, net satış gelirleri, aracılık komisyonları, diğer hizmet gelirleri ve esas faaliyetlerden diğer gelirlerden oluşmaktadır.

Satışların maliyeti kalemi ise, aracı kurumların menkul kıymetleri kendi portföylerine alırken kaydettikleri maliyeti ifade etmektedir.

Aracı Kurum Sektörünün Gelir Tablosu (Bin TL)		Konsolide		Solo		Değişim
		2008	2009	2008	2009	
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER						
A. Satış Gelirleri (net)	123,277,467	100,787,825	121,656,707	98,724,085	-18.2%	-18.9%
B. Satışların Maliyeti (-)	-122,646,143	-99,952,283	-120,954,402	-98,064,767	-18.5%	-18.9%
R1. Ticari Faaliyetlerden Brüt Kâr/Zarar	631,324	835,543	702,305	659,318	32.3%	-6.1%
C. Faiz, Ücret, Prim, Komisyon ve Diğer Gelirler	243,107	319,968	158,871	237,546	31.6%	49.5%
D. Faiz, Ücret, Prim, Komisyon ve Diğer Giderler (-)	-13,044	-47,013	-120,089	-20,614	260.4%	-82.8%
R2. Finans Sektörü Faaliyetlerinden Brüt Kâ	230,063	272,955	38,781	216,932	18.6%	459.4%
P1. BRÜT KÂR/ZARAR	861,387	1,108,497	741,086	876,250	28.7%	18.2%
E. Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	-86,042	-86,927	-79,049	-80,966	1.0%	2.4%
F. Genel Yönetim Giderleri (-)	-737,906	-718,656	-679,432	-656,920	-2.6%	-3.3%
G. Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)	-414	-182	-771	-175	-56.1%	-77.3%
H. Diğer Faaliyet Gelirleri	72,670	60,605	76,160	67,985	-16.6%	-10.7%
I. Diğer Faaliyet Giderleri (-)	-36,992	-25,693	-33,259	-18,362	-30.5%	-44.8%
P2. FAALİYET KÂRI/ZARARI	72,703	337,644	24,736	187,812	364.4%	659.3%
J. İştirak Kâr/Zararlarından Paylar	-248	16,995	2,511	7,021	A.D.	179.6%
K. Esas Faaliyet Dışı Finansal Gelirler	260,271	240,025	277,462	260,006	-7.8%	-6.3%
L. Esas Faaliyet Dışı Finansal Giderler (-)	-90,380	-74,688	-89,339	-72,876	-17.4%	-18.4%
P3. SÜRDÜRÜLEN FAALİYET. VERGİ ÖNCESİ:	242,346	519,976	215,369	381,963	114.6%	77.4%
M. Sürdürülen Faaliyetlerden Vergi Gelir/Gi	-64,502	-88,871	-44,377	-65,630	37.8%	47.9%
N. Dönem Vergi Gelir/Gideri	-68,282	-90,329	-49,093	-66,958	32.3%	36.4%
O. Ertelenmiş Vergi Gelir/Gideri	3,780	1,458	4,716	1,328	-61.4%	-71.8%
P4. SÜRDÜRÜLEN FAALİYET. DÖNEM KÂRI/	177,845	431,105	170,992	316,333	142.4%	85.0%
DURDURULAN FAALİYETLER						
P. Durdurulan Faaliyetlerin Vergi Sonrası Dönem İ	-836	2,602	-836	557	A.D.	A.D.
P5. DÖNEM KÂRI/ZARARI	177,009	433,707	170,157	316,889	145.0%	86.2%
Azınlık Payları	-3,648	63,804	-	-	A.D.	A.D.
Ana Ortaklık Payları	180,657	369,903	170,157	316,889	104.8%	86.2%
Kaynak: TSPAKB						A.D.: Anlamalı Değil

Net satış gelirlerinden satışların maliyetinin düşülmesi ile ulaşılan ticari faaliyetlerden brüt kâr/zarar 2009 yılında bir önceki yıla göre %6 gerileyerek 659 milyon TL olmuştur.

***Ticari faaliyetlerden brüt kâr
659 milyon TL'dir.***

Gelir tablosunda, finans sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin konsolidasyon kapsamına dahil olması durumunda kullanılması gereken; faiz, ücret, prim, komisyon ve diğer gelir-giderlerin netleştiği "finans sektörü faaliyetlerinden brüt kâr/zarar" kalemi ayrı bir başlık altında gösterilmektedir. 2009 yılında bu kalem 39 milyon TL'den 217 milyon TL'ye çıkmıştır. Bu durum, ileride de bahsedileceği üzere, aracı kurumların net kârının artmasında etkili olmuştur.

Gelir tablolarına ilişkin detaylı verilere bakıldığında, bazı kurumların net satış gelirleri ana başlığı altında takip etmesi gereken hizmet gelirlerini "finans sektörü faaliyetlerinden brüt kâr/zarar" kaleminde takip ettiği görülmüştür. Bununla beraber, konsolide mali tablo açıklayan bazı aracı kurumlar kendilerinin elde ettiği hizmet ve faiz gelirlerini net satış gelirleri altında muhasebeleştirirken, iştiraklerinin benzer gelirlerini bu kalem altında değerlendirmişlerdir. Farklı uygulamalar, bu kalem ile ilgili analiz yapmayı zorlaştırmaktadır.

***Farklı muhasebe
uygulamaları, gelir tablosu
analizini zorlaştırmaktadır.***

Brüt kâr, ticari ve finans sektörü faaliyetlerinden elde edilen kâr/zararların toplanmasıyla elde edilmektedir. Finans sektörü faaliyetlerinden elde edilen kârların artmasıyla sektörün brüt kârı, bir diğer ifadeyle toplam geliri, %18 artarak 876 milyon TL'ye çıkmıştır.

***Gelir tablosuna göre, toplam
gelirler %18 artarak 876
milyon TL olmuştur.***

İlerleyen bölümde gelir dağılımı detaylı olarak incelenecek, ardından gider dağılımı ile kârlılık ele alınacaktır.

GELİR DAĞILIMI

Bu bölümde, sektörün gelir ve gider dağılımı incelenirken aracı kurumların solo gelir tablolarının detayları dikkate alınacaktır. Böylece, aracı kurumların konsolidasyon kapsamındaki portföy yönetim şirketleri, sigorta şirketleri ve yatırım ortaklıkları gibi diğer iştiraklerinden arındırılmış şekilde, sadece aracı kurumların gelir yapısına ilişkin analiz imkanı sunulabilecektir.

Raporun başında da değinildiği gibi, muhasebe yöntem farklılıklarından dolayı, gelir tablosu ile detaylı açıklamaların yapıldığı dipnotlar arasında küçük farklar oluşabilmektedir. Örneğin, bir önceki tabloda yer alan toplam gelirler (brüt kâr) 876 milyon TL iken, dipnotlardan derlenen "Gelir Kompozisyonu" tablosunda 891 milyon TL'dir. Aradaki farkın önemli bir bölümü, bir aracı kurumun satış gelirlerinde takip etmesi gereken gelirlerini "diğer faaliyet gelirleri" altında takip etmesinden kaynaklanmaktadır.

Dipnotlardan üretilen tablolar, uygulama birliği açısından aracı kurumların verilerini daha sağlıklı bir biçimde göstermektedir. Bu sebeple gelir dağılımı analizinde dipnotlardan derlenen rakamlar baz alınarak değerlendirme yapılmaktadır.

Gelir Kompozisyonu (Solo-Bin TL)					
	2008	2009	Değişim	2008 Dağılımı	2009 Dağılımı
Net Komisyon Gelirleri	468,995	577,288	23.1%	63.3%	64.8%
Hizmet Gelirleri	128,481	148,650	15.7%	17.3%	16.7%
Alım-Satım Kâr/Zararları	8,261	51,902	528.3%	1.1%	5.8%
Diğer Gelirler	135,349	113,324	-16.3%	18.3%	12.7%
Toplam	741,086	891,164	20.3%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Detaylı verilere göre, toplam gelirler %20 artarak 891 milyon TL olmuştur.

Bu doğrultuda, aracı kurumların toplam gelirleri bir önceki seneye göre %20 artarak 891 milyon TL'ye ulaşmıştır. %65'lik pay ile sektörün en önemli gelir kalemi olmaya devam eden net komisyon gelirleri, %23 artarak 577 milyon TL olmuştur. Toplam gelirlerdeki artışta, aracı kurumların kendi portföylerine yaptıkları işlemlerden elde edilen kârın artması da olumlu katkıda bulunmuştur. 149 milyon TL seviyesinde olan varlık yönetimi ve kurumsal finansman gibi hizmet gelirlerinin toplamdaki payı %17'de kalırken, yoğun olarak faiz gelirlerinden oluşan esas faaliyetlerden diğer gelirler %16 azalarak 113 milyon TL'ye inmiştir.

Gelir Kompozisyonu (Solo-Bin TL)				
	1Ç09	2Ç09	3Ç09	4Ç09
Net Komisyon Gelirleri	90,921	159,868	160,605	165,893
Hizmet Gelirleri	47,897	17,353	33,087	50,313
Alım-Satım Kâr/Zararları	-5,733	31,379	18,343	7,913
Diğer Gelirler	39,929	22,172	22,980	28,243
Toplam	173,013	230,772	235,016	252,362

Kaynak: TSPAKB

Bununla beraber, toplam gelir kompozisyonuna çeyrek dönemler halinde bakılarak yıl içerisindeki genel görünüm hakkında bilgi edinmek mümkündür. Buna göre, ilk çeyreğin ardından, piyasalarda başlayan olumlu hava ile toplam gelirlerin arttığı görülmektedir.

Net Komisyon Gelirleri

Net komisyon gelirleri %23 artarak 577 milyon TL'ye çıkmıştır.

Net komisyon gelirleri, aracı kurumların hisse senedi, SGMK, vadeli işlem sözleşmeleri gibi menkul kıymet işlemlerinden elde edilen komisyonlardan, müşteri ve acentelere ödenen komisyon iadelerinin düşülmesiyle hesaplanmaktadır. Net komisyon gelirleri bir önceki yıl sonuna göre %23 artarak 577 milyon TL'ye çıkmıştır.

Hisse senedi komisyonlarının payı artmıştır.

Net komisyon gelirlerinin en büyük kısmını hisse senedi komisyonları oluşturmaya devam etmiştir. Karşılaştırılan dönemlerde 103 milyon TL artarak 462 milyon TL'ye ulaşan

komisyonlar toplam aracılık komisyonlarının artışında başrol oynamış, toplam komisyon gelirlerindeki payını ise %80'e çıkarmıştır. Öte yandan, 2009 yılında hisse senedi işlemleri %45 artarken, komisyon gelirlerindeki artış %29'da kalmıştır. Bu durum, sektörün hisse senedi komisyon oranlarındaki azalışa işaret etmektedir.

Net Komisyon Gelirleri (Solo-Bin TL)				2008	2009
	2008	2009	Değişim	Dağılımı	Dağılımı
Hisse Senedi	358,802	461,925	28.7%	76.5%	80.0%
SGMK	10,421	12,408	19.1%	2.2%	2.1%
Vadeli İşlem	99,758	102,320	2.6%	21.3%	17.7%
Yabancı MK	14	636	4440.4%	0.0%	0.1%
Toplam	468,995	577,288	23.1%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Net hisse senedi komisyon gelirlerini aracı kurumların müşterileri için yaptıkları hisse senedi işlem hacmine bölerek, sektörde geçerli olan ortalama efektif komisyon oranına ulaşılabilmektedir. 2009 yılında, aracı kurum müşterilerinin hisse senedi işlem hacmi 926 milyar TL seviyesindedir. Bu rakam aracı kurumların işlem hacminden kurum portföyü işlemleri düşülerek hesaplanmıştır. Aynı dönem itibarıyla net hisse senedi komisyon gelirleri ise 462 milyon TL'dir. Bu durumda sektörün ortalama efektif komisyon oranı %0,05'tir (onbinde 5). 2008 yılında %0,057 olan efektif komisyon oranı, bu dönemde gerilemiştir. Böylelikle sektörün komisyon gelirleri, işlem hacimlerinden daha az yükselmiştir. Ancak, hesaplanan oran yatırımcılardan tahsil edilen komisyon oranı olarak değil, aracı kurumun geliri olarak değerlendirilmelidir.

Ortalama hisse senedi komisyon oranı onbinde 5'e inmiştir.

Net komisyon gelirlerinin diğer önemli bileşeni vadeli işlemlerden elde edilen komisyonlardır. Kuruluşunu izleyen ilk yıllarda işlem hacimlerindeki hızlı yükselişlere paralel olarak türev araçlardan elde edilen komisyonlardaki artış, son dönemde hız kesmiştir. Vadeli işlem aracılık komisyonları 2009 yılında sadece %3 artarak 102 milyon TL olmuş, bu komisyonların toplamdaki payları da 3 puan düşerek %18'e gerilemiştir.

Vadeli işlem komisyonlarının payı azalmıştır.

Yıl içerisinde VOB işlem hacmi %55 artarken, komisyon gelirlerinin sadece %3 artması dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, hisse senedi işlemlerine göre, vadeli işlemlerden alınan komisyon oranlarının daha hızlı düştüğü de söylenebilmektedir.

Hisse senedine benzer şekilde VOB işlemlerine dair efektif komisyon oranını hesaplamak da mümkündür. Yıl içerisinde 518 milyar TL'lik müşteri VOB işlemine karşılık 102 milyon TL'lik net komisyon geliri elde edilmiştir. Böylece sektörün VOB işlemleri için efektif komisyon oranı %0,0197 (onbinde 2) olmuştur. 2008 yılında bu oran %0,032 idi. Efektif VOB komisyon oranının,

Ortalama VOB komisyon oranları onbinde 2'ye inmiştir.

hisse senedi komisyon oranından düşük olması dikkati çeken bir diğer husustur.

Devlet tahvili ve hazine bonusu ile repo alım-satım işlemlerinden alınan SGMK komisyonları ise incelenen dönemde 10 milyon TL'den 12 milyon TL'ye çıkmıştır. Sınırlı olan yabancı menkul kıymet alım satımından ise 636.000 TL komisyon elde edilmiştir.

Hizmet Gelirleri

Hizmet gelirleri 149 milyon TL olmuştur.

Sektörün ikinci önemli gelir grubu olan hizmet gelirleri, varlık yönetimi, kurumsal finansman ve danışmanlık gibi faaliyetlerden elde edilen gelirleri içermektedir. Bu gelirler, 2008 yılında 129 milyon TL'den 2009 yılında 149 milyon TL'ye çıkmıştır.

Hizmet Gelirleri (Solo-Bin TL)					
	2008	2009	Değişim	2008 Dağılımı	2009 Dağılımı
Varlık Yönetimi Gelirleri	54,479	69,221	27.1%	42.4%	46.6%
Kurumsal Finansman Gelirleri	49,042	30,679	-37.4%	38.2%	20.6%
Diğer Komisyon ve Gelirler	24,960	48,750	95.3%	19.4%	32.8%
Toplam	128,481	148,650	15.7%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Varlık yönetimi gelirlerinin payı %47'ye çıkmıştır.

Hizmet gelirleri dağılımında bir önceki yıl olduğu gibi en büyük pay, varlık yönetimi gelirlerindedir. Portföy yönetimi ve yatırım fonlarından elde edilen komisyonları ifade eden varlık yönetimi gelirleri, %27 artarak 69 milyon TL olmuş, toplam hizmet gelirlerindeki payları da %47'ye çıkmıştır. Üç aracı kurum varlık yönetimi gelirlerinin %30'unu yaratmıştır.

Kurumsal finansman gelirleri %31 azalmıştır.

Kurumsal finansman gelirleri, halka arz işlemleri, işletme satın alma/birleşme, sermaye artırımını, temettü dağıtımını gibi kurumsal finansman işlemlerinden elde edilen gelirleri ifade etmektedir. 2009 yılında kurumsal finansman gelirleri %37 azalarak 31 milyon TL'ye inmiştir.

Kurumsal Finansman Gelirleri (Solo-Bin TL)					
	2008	2009	Değişim	2008 Dağılımı	2009 Dağılımı
Halka Arz	1,078	631	-41.4%	2.2%	2.1%
Şirket Satın Alma/Birleşme	26,749	14,451	-46.0%	54.5%	47.1%
Sermaye Artırımı & Temettü Dağ.	2,422	1,787	-26.2%	4.9%	5.8%
Diğer Danışmanlık	18,793	13,810	-26.5%	38.3%	45.0%
Toplam	49,042	30,679	-37.4%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Bütün kurumsal finansman gelir kalemlerinde azalma görülmüştür.

Kurumsal finansman gelirlerine ilişkin detaylı verilere bakıldığında, 2008 yılında 38 aracı kurum herhangi bir yatırım bankacılığı işleminden gelir elde etmişken, 2009 yılında bu sayının 20'ye gerilediği görülmektedir. Bu kurumlardan ilk üç tanesi toplam gelirlerin %70'ini yaratmıştır.

Toplam yatırım bankacılığı gelirlerinde, işletme satın alma ve birleşme faaliyetleri en önemli gelir kalemini oluşturmaktadır. Bununla birlikte karşılaştırılan dönemlerde bu faaliyetlerden elde edilen gelirler yarıya yarıya azalmış, bu gerileme de kurumsal finansman gelirlerinin düşmesinde önemli rol oynamıştır. Bir aracı kurum, ilgili işlemlerden elde edilen toplam gelirin %79'unu tek başına oluşturmuştur.

Şirket ve proje değerlemesi gibi yatırım bankacılığına ilişkin diğer danışmanlık gelirleri ise 14 milyon TL seviyesinde olup %45 paya sahiptir. Öte yandan, aracı kuruluşların faaliyetleri bölümünde incelendiği üzere, tamamlanan kurumsal finansman sözleşmeleri artarken, bu faaliyetlerden elde edilen gelirlerin azalması dikkat çekmektedir.

Karşılaştırılan her iki yılda halka arzların kısıtlı olması, bu işlemlerden elde edilen gelirlerin de sınırlı kalmasına neden olmuştur. Halka açık şirketlerin sermaye artırım ve temettü dağıtımından elde edilen gelirler ise 1,8 milyon TL civarındadır.

Hizmet gelirlerine tekrar dönüldüğünde, diğer komisyon ve gelirler başlığı altında, aracı kurumların EFT, virman, saklama ücretleri gibi işlemlerden elde ettikleri komisyonları ile diğer danışmanlık gelirleri yer almaktadır. Bu gelirler önceki yıla göre 2 kata yakın artarak 49 milyon TL'ye ulaşmıştır. Artışta bir aracı kurumun yurtdışı ortaklarına sunduğu danışmanlık hizmetleri etkili olurken, bu kurum toplam diğer komisyon ve gelirlerin üçte birini yaratmıştır.

***Diğer komisyon ve gelirler
49 milyon TL olmuştur.***

Alım-Satım Kârları

Aracı kurumların bir diğer gelir kalemini %6 pay ile alım-satım kârları oluşturmaktadır. 2008 yılında menkul kıymet alım-satımından sadece 8 milyon TL kâr eden aracı kurumlar, 2009 yılında 52 milyon TL'lik kazanç sağlamışlardır.

***Menkul kıymet alım satımından
52 milyon TL kâr sağlanmıştır.***

Kurumlar kendi portföyleri için yaptıkları hisse senedi alım-satımından 2008 yılında 55 milyon TL zarar ederken, 2009 yılında bu zarar 2 milyon TL'ye inmiştir. Alım-satım işlemlerinden zarar edilen diğer menkul kıymet grubu ise 2 milyon TL ile özel sektör tahvilleridir. 3 aracı kurumun işlem yaptığı bu araçta 1 aracı kurum zarar etmiştir.

Alım-Satım Kâr/Zararları (Solo-Bin TL)			
	2008	2009	Değişim
Hisse Senetleri	-54,610	-2,109	-96.1%
Özel SGMK	-379	-2,266	498.1%
DİBS	29,042	33,842	16.5%
Yatırım Fonları	11,404	3,675	-67.8%
Yabancı Menkul Kıymet	22,821	6,443	-71.8%
Vadeli İşlemler	-18	12,317	A.D.
Toplam	8,261	51,902	528.3%
Kaynak: TSPAKB	A.D.: Anlamli Değil		

En çok DİBS alım-satımından kâr elde edilmiştir.

DİBS işlemlerinden elde edilen alım-satım kârı, karşılaştırılan dönemlerde %17 artarak 34 milyon TL olmuştur. Bu durum, karşılaştırılan dönemlerde faiz oranlarındaki düşüştü kaynaklanmaktadır.

DİBS'lerden sonraki en yüksek kâr vadeli işlem sözleşmelerinden elde edilmiştir. 2009 yılında vadeli işlem alım-satımından elde edilen 12 milyon TL'lik kârın neredeyse tamamı bir aracı kuruma aittir.

Yatırım fonlarından 4, yabancı menkul kıymetlerden 6 milyon TL'lik kazanç sağlanmıştır.

Kurumlar yatırım fonları ve yabancı menkul kıymet işlemlerinden, önceki yılın altında kalmış olsa da kâr etmiştir. Hisse senedi alım-satımından zararın azalması ve DİBS işlemlerinden elde edilen kârın artmasıyla toplam alım-satım kârı 52 milyon TL'ye çıkmıştır.

Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler

Esas faaliyetlerden diğer gelirler 113 milyon TL'dir.

Esas faaliyetlerden diğer gelirler, aracı kurumların müşterilerinden aldıkları faizler ile kurumların finans sektörü faaliyetlerinden brüt kâr/zararını kapsamaktadır. Bu kalem müşterilerden alınan faiz gelirlerindeki gerilemeye paralel olarak %16 düşerek 113 milyon TL olmuştur.

Esas faaliyetlerden diğer gelirlerde en yüksek paya sahip olan müşterilerden alınan faiz gelirleri üçte bir oranında azalarak 62 milyon TL'ye inmiştir. Bu hesabın %90'ından fazla bölümünü oluşturan kredili müşterilerden elde edilen faiz gelirleri %34 gerilemiştir. Bu durum, bilanço analizinde değinildiği gibi, kredili işlemlerde artış yaşanmasına rağmen, faiz oranlarındaki düşüştü kaynaklanmıştır.

Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler (Solo-Bin TL)					
	2008	2009	Değişim	2008 Dağılımı	2009 Dağılımı
Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler	96,568	66,925	-30.7%	71.3%	59.1%
Müşterilerden Alınan Faiz Gelirleri	91,952	61,671	-32.9%	67.9%	54.4%
Diğer Esas Faaliyet Gelirleri	4,616	5,253	13.8%	3.4%	4.6%
Finans Sektörü Faaliyetlerden Brüt K/Z	38,781	46,399	19.6%	28.7%	40.9%
Toplam	135,349	113,324	-16.3%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Diğer esas faaliyet gelirlerinin içine, yukarıda belirtilen sınıflandırmalara girmeyen gelirler dahil edilmektedir. Bazı aracı kurumların reeskont hesaplarını takip ettikleri bu kalem, 2009'da 5,3 milyon TL olmuştur.

Finans sektörü faaliyetlerden brüt kâr rakamı, karşılaştırılan dönemlerde %20 artarak 46 milyon TL'ye ulaşırken, toplam esas faaliyetlerden diğer gelirlerdeki payı %41'e çıkmıştır. Bu kalemin neredeyse tamamını bir aracı kurumun banka kredisi ve borsa para piyasası aracılığıyla borçlanıp mevduat yatırımlarına yönelerek elde ettiği kazançlar oluşturmaktadır.

GİDER DAĞILIMI

2009 sonu itibariyle aracı kurumların toplam giderleri %3 azalarak 738 milyon TL olmuştur.

Faaliyet giderleri %3 azalmıştır.

Faaliyet giderlerinin yarısından fazlasını personelle ilgili giderler oluşturmaktadır. 2008'de 403 milyon TL olan personel giderleri, sektörde çalışan sayısını azalmasına paralel olarak 2008 yılında %5 düşerek 385 milyon TL'ye inmiştir. Bu giderlere, ücretlerin yanı sıra, çalışanlarla ilgili sigorta, servis, yemek, özel sağlık sigortası gibi yan ödeme ve giderler de dahil olmaktadır.

Personel giderleri, toplam giderlerin yarısından fazlasını oluşturmaktadır.

Gider Dağılımı (Solo-Bin TL)					
	2008	2009	Değişim	2008 Dağılımı	2009 Dağılımı
Pazarlama, Satış, Ar-Ge Giderleri	79,819	81,846	2.5%	10.5%	11.1%
İşlem Payları	36,640	42,386	15.7%	4.8%	5.7%
Diğer Pazarlama, Satış, Ar-Ge Giderleri	43,180	39,461	-8.6%	5.7%	5.3%
Genel Yönetim Giderleri	679,432	656,243	-3.4%	89.5%	88.9%
Personel Giderleri	403,276	384,706	-4.6%	53.1%	52.1%
Amortisman Giderleri	22,861	22,093	-3.4%	3.0%	3.0%
Üyelik Aidat, Gider ve Katkı Payları	11,486	9,038	-21.3%	1.5%	1.2%
Komisyon ve Diğer Hizmet Giderleri	18,145	16,873	-7.0%	2.4%	2.3%
Vergi, Resim ve Harç Giderleri	30,769	28,480	-7.4%	4.1%	3.9%
Diğer Genel Yönetim Giderleri	192,896	195,053	1.1%	25.4%	26.4%
Toplam	759,252	738,089	-2.8%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Sektörde ortalama çalışan sayısı 2008 yılında 5.428, 2009'da ise 4.793'dür. 2008 yılında bir çalışanın aylık ortalama maliyeti 6.023 TL iken, 2009 yılında bu rakam %11 artış ile 6.689 TL'ye yükselmiştir.

Sektörde bir çalışanın aracı kuruma aylık maliyeti 6.689 TL'dir.

Diğer genel yönetim giderleri, artış sergileyen tek kalem olmuştur. Bu kalemden takip edilen kira, elektrik, su, telefon, bilgi işlem altyapısı gibi giderler toplam giderlerin %26'sına denk gelmektedir.

Dönem içinde ödenen üyelik, aidat, komisyon, vergi ve harçları içeren diğer resmi giderler ise önceki yıla göre %10 azalarak 54 milyon TL'ye inmiştir.

Hisse senedi, SGMK, Takasbank Para Piyasası işlem payları ile takas ve saklama giderlerini temsil eden işlem payları, işlem hacimlerine bağlı olarak %16 artarak 42 milyon TL'ye yükselmiştir. Tabloda pazarlama ve satış giderlerine, araştırma ve geliştirme giderleri de dahil edilmiştir. Bu giderler karşılaştırılan dönemler arasında %9 azalmış, 2009 yılında 40 milyon TL olmuştur.

İşlem payları, 42 milyon TL civarındadır.

KÂRLILIK

Aracı kurumların en önemli gelir kaynağını oluşturan net komisyon gelirleri 2009 yılında %23 artarak 577 milyon TL'ye çıkmıştır. Söz konusu yükselişte, hisse senedi işlem hacmindeki etkili olmuştur. Karşılaştırılan yıllarda vadeli işlem hacimlerinde daha fazla artış yaşanmasına rağmen, VOB komisyonlarındaki artış sınırlı kalmıştır.

Net komisyon gelirlerinden sonra bir diğer önemli kalem olan hizmet gelirleri 2008 yılına göre %16 artarak 149 milyon TL olmuştur. Hizmet gelirlerinin içindeki kurumsal finansman faaliyetlerden elde edilen gelirlerde %37'lik bir gerileme yaşanmasına rağmen, varlık yönetimi ve diğer hizmet gelirlerindeki yükseliş, toplam hizmet gelirlerindeki artışa neden olmuştur.

2009 yılında aracı kurumlar kendi portföylerine yaptıkları menkul kıymet alım satımından 52 milyon TL kâr etmiştir. Müşterilerden alınan faiz gelirleri ile diğer faiz gelirlerini kapsayan esas faaliyetlerden gelirler ise 2009 yılında %16 düşerek 113 milyon TL'ye gerilemiştir.

Toplam gelirler %18 artmıştır.

Sonuç olarak, net komisyon gelirleri ve finans sektörü faaliyetlerinden kârın artması ile toplam gelirleri yansıtan brüt kâr %18 artarak 876 milyon TL olmuştur.

Aracı kurumların 2009 yılında toplam giderleri %3 azalarak 738 milyon TL'ye gerilemiştir. En büyük gider kalemi olan personel giderlerindeki %5'lik azalış söz konusu gerilemede etkili olmuştur.

Toplam faaliyet kârı 188 milyon TL'ye ulaşmıştır.

Doğrudan esas faaliyetle ilişkilendirilmeyen kira gibi diğer faaliyet gelirleri 76 milyon TL'den 68 milyon TL'ye inmiştir. Çeşitli komisyon giderlerini kapsayan diğer faaliyet giderleri de 33 milyon TL'den 18 milyon TL'ye gerilemiştir. Bazı aracı kurumlar, menkul kıymet değer düşüş tahakkuklarını içeren reeskont hesaplarını bu kaleme takip etmektedir. Karşılaştırılan dönemlerde reeskont giderleri azalmıştır. Sonuç itibariyle gelirlerin artması, giderlerin de düşmesiyle, toplam faaliyet kârı 7 kattan fazla artarak 188 milyon TL'ye ulaşmıştır.

Aracı kurumların konsolidasyon kapsamına dahil olmayan iştiraklerinden elde ettikleri kâr/zararı yansıtan İştirak Kâr/Zararlarından Paylar kalemi 7 milyon TL civarındadır.

Faiz ve temettü gelirleri 202 milyon TL civarındadır.

Esas faaliyet dışı finansal gelirler %6 artarak 260 milyon TL'ye yükselmiştir. Bu gelirlerin içerisinde faiz ve temettü gelirleri 202 milyon TL civarındadır.

Esas faaliyet dışı finansal giderler ise 73 milyon TL civarındadır. Esas faaliyet dışı finansal giderlerde yer alan faiz giderleri 30 milyon TL düzeyindedir. Ayrıca, bazı kurumlar menkul kıymet

değerlemesinden kaynaklanan reeskont giderlerini bu kalemden göstermektedir.

Sonuç olarak, kurumların vergi öncesi dönem kârı %77 artarak 382 milyon TL olmuş, vergi giderlerinin düşülmesiyle net dönem kârı 2008'e göre %86 artarak 317 milyon TL'ye ulaşmıştır

Net dönem kârı %86 artışla 317 milyon TL olmuştur.

Durdurulan faaliyetlerden vergi sonrası kâr/zarar kalemi, bir aracı kurumun bazı faaliyetlerini aynı finansal holding bünyesinde bir başka kuruma devretmesinden dolayı oluşmuş olup, 2009 sonunda bu tutar 557.000 TL'dir.

Aracı Kurumların Kâr Dağılımı (Solo)			
	2008	2009	Değişim
Zarar Eden Kurum Sayısı	56	23	-58.9%
Kâr Eden Kurum Sayısı	39	68	74.4%
Zarar Toplamı (Bin TL)	-79,214	-36,136	-54.4%
Kâr Toplamı (Bin TL)	249,371	353,025	41.6%
Net Dönem Kârı	170,157	316,889	86.2%

Kaynak: TSPAKB

2008 yılında aracı kurumların yarısından fazlasının, 2009 yılında ise dörtte birinin zarar ettiği görülmektedir. Zarar eden aracı kurum sayısı ile beraber, zarar tutarı yarı yarıya azalarak 36 milyon TL'ye inmiştir. Öte yandan, kâr eden 68 aracı kurum 353 milyon TL kâr elde etmiştir. En yüksek kâr yaratan aracı kurum 71 milyon TL kâr ederken, en yüksek zarar kaydeden kurum ise 7,5 milyon TL zarar etmiştir.

Kâr eden kurum sayısı 39'dan 68'e çıkmıştır.